GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
Romănia și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 98. — Joi 2 (14) Maiu — 1885.

Din causa S-tei sĕrbătorĭ de Joi diarulŭ nu va aparea până Vinerĭ séra.

Brașovŭ, 1 (13) Maiu 1885.

Ne aflămŭ în ajunulŭ aniversării memorabilei ḍile de 3 (15) Maiu 1848.

Românilorŭ de inimă, carĭ își iubescŭ cu ardóre limba și naționalitatea, luptătorilorŭ neobosițĭ pentru libertatea și fericirea poporului românŭ, bĕtrânilorŭ și tinerilorŭ din munțĭ și din câmpii: salutare!

Ḑiua ce vine este o ḍi de bucuriă pentru tótă suflarea română, fiind-că ea marchéză începutulŭ epocei redeșteptărei și a renascerei nóstre naționale.

Sĕ-o întêmpinămŭ cu veseliă!

Sĕ nu ne copleșéscă amarulŭ nĕcazurilorŭ și alŭ suferințelorŭ ḍilnice, ci sĕ ne înălțămŭ o clipită peste ele și, aruncândŭ o privire îndĕrĕtŭ asupra lungului drumŭ, ce l'amŭ percursŭ, sĕ ne întărimŭ în speranța, că ținta multŭ dorită d'a vedé odată și poporulŭ nostru liberŭ și fericitŭ în acéstă patriă, nu mai este departe.

Ḑiua de 3 (15) Maiu ne reamintesce totodată patriotismulŭ învăpăiatŭ alŭ premergĕtorilorŭ noștri, credința lorŭ neclintită în dreptatea causei române, sacrulŭ lorŭ entusiasmŭ pentru isbânda ei.

Sĕ-o întêmpinămŭ cu curagiu!

Sĕ nu ne credemŭ părăsițĭ și pierduțĭ, pentru că sórtea capricióSă pune la o probă atâtŭ de grea răbdarea Românului, constanța și lealitatea lui. Pierdutŭ este numai celŭ ce, cuprinsŭ de frică și de desperare, se părăsesce pe sine însușĭ.

Dér martoră ne este cartea trecutului, că Românulŭ nu disperă; martoră este ḍiua de 3 (15) Maiu 1848, că elŭ are o putere de viață neînvincibilă Ce este însĕ mai momentosŭ, voimŭ sĕ trăimŭ în acéstă țéră numai ca Românĭ păstrându-ne limba, naționalitatea și datinele strămoșescĭ și bucurându-ne de cultura nóstră propriă națională.

Acésta nestrămutată hotărîre a adus'o la cunoscința lumei, înainte cu 37 anĭ grandiósa adunare națională de pe Câmpulŭ Libertății, hotărîrea d'a lupta necurmatŭ pentru de a face sĕ se respecteze individualitatea națională a poporului românŭ de către popórele conlocuitóre și de către Tronŭ și pentru a dobêndi egala îndreptățire, drepturile și libertatea națională, de care Românii au fostŭ lipsițĭ în cursŭ de veacurĭ și de care nicĭ astăḍĭ nu se potŭ bucurá.

Pentru noi mai are ḍiua de 3 (15) Maiu o deosebită însemnătate, căcĭ ne presentă icónă mântuirei nóstre din sclăvia veacurilorŭ, icóna conlucrărei comune naționale, a iubirei și bunei înțelegerĭ dintre frațĭ: icóna adevĕrațilorŭ apostolĭ și propovĕduitorĭ ai românismului, preoțĭ și mirenĭ; icóna înfocațilorŭ patrioțĭ gata la orĭ-ce jertfă pentru binele patriei și alŭ poporului.

Mai multŭ ca orĭ și când se cere astăḍĭ dela noi sĕ ne înfățișămŭ acelŭ grandiosŭ tablou alŭ strînsei unirĭ, ce a legatŭ pe toțĭ factorii naționalĭ în adunarea acea memorabilă și sĕ ne închinămŭ dinaintea marilorŭ principii ale progresului, pentru cari au fostŭ însuflețițĭ atuncĭ de-o-potrivă bĕtrânĭ și tinerĭ, dela celŭ mai mare până la celŭ mai micŭ.

Amŭ ḍisŭ și repetămŭ:

Intr'adevĕrŭ, la 8 (15) Maiu a grăitŭ pe câmpia Blașiului spiritulŭ timpului, neturburatŭ de patimă, acelŭ grandiosŭ spiritŭ, care prepară cu o putere magică înfrățirea popórelorŭ prin cultură și libertate, spiritulŭ dreptății și alŭ progresului omenirei.

La 3 (15) Maiu 1848 Românii n'au cerutŭ libertatea numai pentru sine, ci au cerutŭ libertatea adevĕrată pentru țéră și pentru tóte popórele ei, au cerutŭ pentru toțĭ dreptate și numai dreptate, fără de care nu póte fi progresŭ adevĕratŭ și nu póte înflorí nicĭ o țéră de pe lume.

Sĕ fimŭ dér mândri pe ḍiua de 3 (15) Maiu căcĭ stégulŭ ce s'a desfășuratŭ la 1848 pe Câmpulŭ libertății este stégulŭ progresului și alŭ civilisațiunei, este drapelulŭ sfântŭ alŭ drepturilorŭ omenirei, alŭ aspirațiunilorŭ ei mărețe spre cultură și libertate, este flamura binecuvêntată a iubirei și bunei înțĕlegerĭ între popóre.

CRONICA POLITICĂ.

De câteva ḍile cresce mereu speranța, că conflictulŭ dintre Anglia și Rusia se va aplana în pace. Celŭ mai convingĕtorŭ simptomŭ de pace este ordinulŭ ce l'a primitŭ admiralitatea englesă, ca sĕ sisteze esecutarea dispositiunilorŭ d'a se trimite trupe în India. Acum n'avemŭ decâtŭ sĕ așteptămŭ, ca sĕ se pronunțe arbitriulŭ, pe care Rusia s'a declaratŭ că-lŭ va primi. Valóre retrospectivă au numai rapórtele, care vorŭ spune că ce motive și ce considerațiunĭ au îndemnatŭ atâtŭ pe Rușĭ câtŭ și pe Englesĭ, ca sĕ se întórcă de pe calea rĕsboiului éră la pace. Cabinetulŭ din Londra se ḍice, că a întreprinsŭ unŭ pasŭ decisŭ în urma raportului ce l'a datŭ comandantulŭ supremŭ pentru India, pentru că acesta a spus'o verde ministerului, că armata indiană, nu este în stare sĕ întreprindă o espedițiune la Heratŭ, până ce nu se va face calea ferată până la valea Pișinului; dară acésta cale numai peste trei anĭ va puté fi gata. In Petersburg multŭ timpŭ sorții rĕsboiului trăgéu mai multŭ în cumpĕnă, fiind că Țarulŭ n'a voitŭ sĕ se despartă de partida militară, până ce Anglia n'a renunțatŭ cu totulŭ la cestiunea Penșdehului. Până la 5 Maiu Țarulŭ era decisŭ pentru rĕsboiu. In acea ḍi, ministrulŭ de esterne Giers și ministrulŭ de finanțe Bunge se duseră la Gacina și arătară Țarului starea cea rea a finanțelorŭ Atuncĭ se ridică Țarulŭ și ḍise: »De va isbucni rĕsboiulŭ, voiu sacrifica tótă averea casei Romanovilorŭ, care face 180 de milióne, și esemplulŭ meu îlŭ vorŭ urma și alții.« Acum nu mai este vorba de ințelegerea între Rusia și Anglia în privința cestiunii afgane, ci că ce efectŭ a avutŭ acestŭ conflict asupra cabinetului Gladstone. Norhtkote a făcutŭ o propunere în parlamentŭ de a se da votŭ de blamŭ cabinetului, dér nu credemŭ, că maioritatea o va vota. Pe de altă parte nicĭ coservatorii n'au de gândŭ sĕ priméscă moștenirea lui Gladstone, chiar nicĭ cu beneficiulŭ inventarului.

*

In ședința de Vinerĭ a camerei deputațilorŭ italienĭ, Baccarini a vorbitŭ forte aspru în contra Franciei, de care se temŭ Italianii, că va ocupa Tripolisulŭ. Oposițiunea a criticatŭ aspru pe guvernŭ, că nu e destulŭ de energicŭ. Ministrulŭ președinte a declaratŭ, că elŭ vrea unŭ votŭ clarŭ de încredere séu de neîncredere. In casŭ când camera ar da unŭ votŭ de neîncredere, atuncĭ guvernulŭ îșĭ va părăsi liniștitŭ postulŭ sĕu și doresce, ca sĕ facă alții mai bine decâtŭ actualii miniștri. Ministrulŭ de esterne Mancini a rĕspunsŭ la imputarea lui Crispi, că Italia a respinsŭ în 1882 învitarea Angliei de a lua parte la cooperarea din Egiptŭ, următórele: »Eŭ suntŭ unŭ pĕcătosŭ, care nu vréu sĕ mĕ pocăescŭ, și credŭ că amŭ apĕratŭ interesele și binele țĕrii... Până acum n'avemŭ nicĭ unŭ programŭ pentru o politică colonială și ar fi bine, ca sĕ proiecteze camera unŭ asemenea programŭ.« Espedițiunea la Marea roșiă costă pe Italia până acum nu douĕ milióne lire, precum a asiguratŭ Mancini, ci după raportulŭ lui Lacava nouĕ milióne.

*

»Times» primì o telegramă din Hongcong, trimésă la 4 Maiu, care arată, că China este gata a face cu Anglia o alianță în contra Rusiei, în casŭ, când acesta ar amenința Afganistanulŭ, Cașgarulŭ séu Corea. China îndată și-ar puté trimite armata nordică în contra teritorului dela Amurŭ, flota englesă ar avea de a curăți marea de corăbii străine și atuncĭ Chinesii ar puté trimite și trupele sudice în contra Rușilorŭ. Japonia încă aste căștigată pentru acestŭ planŭ. Trupele chinese nordice suntŭ cele mai bune și nicĭodată nu s'au întrebuințatŭ pentru sudŭ. ci totdéuna s'au ținutŭ în reservă pentru eventualitățĭ neprevĕḍute la nord, Armata chinesă ar sta sub comanda oficerilorŭ englezĭ, flota chinesă de asemenea ar avé oficerĭ europenĭ și ar sta sub comanda englesă.

*

Cea mai nouă surprindere, ce ne-a pregătit'o Gladstone este că guvernulŭ englesŭ a renunțatŭ definitivŭ la espedițiunea din Chartum și că în curêndŭ trupele englese se vorŭ retrage din Sudanŭ. Generalii englesĭ nu suntŭ nicĭdecum mulțămițĭ cu acéstă decisiune a gnvernului, care încâtva e în defavorulŭ prestigiului armelorŭ englese. Póte că Gladstone nu e sigurŭ de o definitivă ințelegere pacĭnică cu Rusia, și așa voesce sĕ scape de grijile ce i le produce espedițiunea în contra Sudanesilorŭ, ca la vreme de nevoiă sĕ nu fiă Anglia încurcată și în alte părțĭ.

Curse de maghiarisare.

Din Câmpiă, 5 Maiu 1885.

Cine a avutŭ ocasiune a cunósce baremĭ în parte Câmpia, s'a pututŭ convinge pe deplinŭ despre luptele și greutățile vieței poporului românŭ din aceste părțĭ. Décă Câmpia nu ar fi locuită de nemaghiarĭ, póte că împrejurările arŭ stá cu totulŭ altfelŭ, dar fiindcă Românii suntŭ aprópe esclusivŭ locuitorii Câmpiei, nimenĭ nu s'a îngrijitŭ de bunăstarea lorŭ. Suntŭ la noi, ce e dreptŭ, moșii bogate, hotare estinse și multe bunătățĭ domnescĭ, dar ce folosŭ dacă latifundiile domnilorŭ înghitŭ sudórea Românilorŭ până întru atâta, încâtŭ moșiórele lorŭ rĕmânŭ aprópe necultivate.

Aveamŭ și noi odată odihnă în casa nóstră, aveamŭ plugurĭ de putere și turme de oi la satŭ. Astăḍĭ?.... plângŭ și mĕ tânguescŭ. Stăpânii nenduratĭ au lăsatŭ poporulŭ prédă când la nisce evrei, când la nisce cămătarĭ, carĭ nu cunoscéu nicĭ lege nicĭ D-ḍeu și carĭ au exploatatŭ cu desĕvêrșire comunele românescĭ aducêndu-le la sapă de lemnŭ.

Sub astfelŭ de împrejurărĭ viéța nóstră era o luptă grea, o luptă pentru căștigarea mijlócelorŭ de traiu; puterile nóstre fisice și spiritualĭ erau nentreruptŭ mistuite în acéstă luptă și nicĭ că mai dispuneamŭ de timpŭ, pentru a cooperá cu o energiă și cu unŭ zelŭ mai înfocatŭ la cultivarea limbei și naționalității nóstre. Ne trebuia unŭ îndemnŭ specialŭ, unŭ agitatorŭ care sĕ ne sumuțe la așa ceva, — ne trebuia societatea de maghiarisare din Clușiu.

Lupta ce ni-o dechiară acéstă societate fatală ne constrînge involuntarŭ și ne îndémnă imperiosŭ la deșteptarea naționalității și la cultivarea limbei, unicii noștri tesaurĭ ereḍițĭ din seculĭ, pe carĭ „găgăuții« dela Clușiu voiescŭ sĕ 'i răpéscă. Se facŭ înscrierĭ, se controléză scólele, se amenință învĕțătorii, cu unŭ cuvêntŭ se face totŭ aceea ce agitéză spiritele și neliniștesce inimile românescĭ. Dela înființarea mai susŭ ḍisei societățĭ de maghiarisare d. Várodi Károly, vestitulŭ inspectorŭ de scóle alŭ comitatului Clușiu, fără stare și liniște călĕtoresce mereu prin cercurĭ, cércă și sciricesce cu deamĕnuntulŭ starea învĕțătorilorŭ, a scólelorŭ nóstre confesionale, precum și tóte împrejurările, ca sĕ védă că pre unde și în carĭ comune sĕ întemeeze scóle de statŭ.

Ce lipsă au Românii din Câmpiă de scóle de statŭ, după ce în aceste scóle nu se propune decâtŭ numai în

limba maghiară, pre care ei de locŭ nu o pricepŭ? Ce lipsă au ei de scóle de statŭ, după ce cu sacrificii crunte şi-au ridicatŭ deja scólele lorŭ confesionale, carĭ în timpulŭ de acum au începutŭ deja a dovedí unŭ progresŭ neaşteptatŭ de bunŭ?

Pre ḑiua de 23 Aprilie d. inspectorŭ scolasticŭ a citatŭ prin judele procesualŭ pre toţĭ învĕţătorii din cercŭ la Ormenişŭ sub pedépsă grea, unde supunêndu-i la unŭ esamenŭ rigorosŭ le-a esaminatŭ documentele şi, nocomputândŭ anii de învĕţămêntŭ întrerupţĭ, a statoritŭ timpulŭ serviciului lorŭ; a cercetatŭ apoi numĕrulŭ pruncilorŭ de ambe sexele după naţionalitate, după religiune şi după etate; a cercetatŭ mai departe, carĭ şi câţĭ dintre învĕţătorĭ sciu limba maghiară şi câţĭ nu o sciu, carĭ dintre ei suntŭ membri la fondulŭ de pensiune şi ce sume au contribuitŭ la acestŭ fondŭ? Resultatele obţinute pre acéstă cale le-a indusŭ într'o carte mare cu păreţĭ groşĭ. Invĕţătorilorŭ, carĭ nu sciu ungeresce, le-a rostitŭ d. inspectorŭ durerósa sentinţă, că nu preste multŭ îşĭ vorŭ perde pânea lorŭ, ér la fondulŭ de pensiune nu potŭ contá sub nicĭ unŭ titlu, ca unii carĭ nu sciu limba statului.

Sĕrmanii învĕţătorĭ românĭ! Óre cum se vorŭ simţí ei, după ce o parte însemnată nu sciu „limba statului«? Mulţĭ şi-au împărţitŭ sĕrmanii micuţulŭ lorŭ salariu contribuindŭ după putere la fondulŭ de pensiune, ca aşa sĕ-şĭ asigure unŭ óreşĭ-careva capitalŭ, care în casŭ de nevoiă sĕ fie de mângăiere pentru femeiă şi copii; ce va fi cu ei acum, când li-se va luá din mână nu numai pânea de tóte ḑilele, ci şi capitalulŭ pre care l'au luatŭ din gura pruncilorŭ lorŭ şi l'au datŭ la fondulŭ de pensiune? Vai şi amarŭ de dreptatea ungurescă!

Mai multe ḑile a petrecutŭ d. inspectorŭ în cerculŭ Ormenişului unde însoţitŭ de judele procesualŭ a visitatŭ de-a rêndulŭ scólele nóstre confesionale; aşa d. e. în Sânpetru, luândŭ lângă sine pe preotulŭ reformatŭ de acolo, a mersŭ în scólă, a visitat'o cu deamĕruntulŭ şi după informaţiunile primite a decisŭ, ca acolo sĕ se facă scólă comunală, măcarŭ că scóla română confes. e fórte frumósă, adjustată cu unŭ învĕţĕtorŭ bravŭ şi cu recvisitele necesarĭ pentru scólă. Asemene a decisŭ d. inspectorŭ a se face scóle comunale în Şopteriu şi Oroşfaia, totŭ atâtea comune românescĭ, în care dacă miserulŭ poporŭ ar fi sciutŭ de asta, de sigurŭ nu şi-arŭ fi jertfitŭ timpulŭ şi puterile cu edificărĭ de scóle.

Mai de rîsŭ este spaima ce l'a cuprinsŭ pe d. inspectorŭ în comuna românéscă Sângeorgiu. Mergêndŭ aicĭ d. inspectorŭ, a visitatŭ scóla şi ce sĕ veḑĭ? In pupitrulŭ mesei învĕţătorescĭ a datŭ de »istoria patriei« de Ioanŭ M. Moldovanŭ. In faţa acestui »periculŭ« neprevĕḑutŭ d. inspectorŭ aşa rĕu s'a supĕratŭ, încatŭ idea de statŭ maghiarŭ credéi, Dómne, că din fundamentŭ s'a rĕsturnatŭ. Invĕţătorulŭ substitutŭ fù trasŭ la rĕspundere grea şi măcarŭ că dênsulŭ a mărturisitŭ, că acelŭ manualŭ de istoriă nu este alŭ sĕu şi că încă din anii trecuţĭ, fiindŭ aruncatŭ în pupitrulŭ mesei, a rĕmasŭ uitatŭ acolo ca unŭ obiectŭ scosŭ din folosinţă, — d. inspectorŭ a dojenitŭ aspru pe învĕţătorulŭ substitutŭ. ameninţându-lŭ cu-o pedépsă de 500 fl. v. a., dacă va mai cuteza a profana pupitrulŭ mesei din scólă cu unŭ astfelŭ de manualŭ de istoriă, care este diametralŭ opusŭ ideei de statŭ maghiarŭ şi »plinŭ de minciunĭ,« după cum i-a plăcutŭ d-lui inspectorŭ a ḑice. Prin o oprire atâtŭ de rigurósă d. Várodi Károly n'a făcutŭ nicĭ mai multŭ nicĭ mai puţinŭ, decâtŭ că ni-a datŭ a înţelege, că trebue sĕ punemŭ unŭ preţŭ mai mare şi unŭ pondŭ mai însemnatŭ pre acéstă istoriă. Câteva foi de hârtiă tipărite de sigurŭ nu vorŭ puté subminá statulŭ maghiarŭ, de nu cumva ilŭ vorŭ submina tocmai faptele, prin carĭ d. Várodi şi cei ce l'au trimisŭ agitéză printre nemaghiarĭ câştigându-şĭ vrăjmăşia tuturorŭ.

Nu potŭ sĕ nu amintescŭ aicĭ şi trista indolinţă a unorŭ preoţĭ de ai noştri, între carĭ primo loco potŭ sé punŭ pre d. Basiliu Mera preotulŭ din Sângeorgiu, care s'a lăsatŭ a îmbătrâní în nesciinţă neavêndŭ la casa lui nicĭ măcarŭ unŭ singurŭ ḑiarŭ, deşi dispune de-o avere de preste 200 de jugĕre de pămêntŭ. Câtă perdere şi ruşine suferimŭ prin astfelŭ de preoţĭ, ni-a arătatŭ d. Mera care, necunoscêndŭ împrejurările timpului de acum şi vĕḑêndu-se în faţa domnului inspectorŭ, era câtŭ p'aci sĕ-şĭ inducă totŭ poporulŭ sub rubrică ungurescă, ba a fostŭ şi începutŭ a micşora numĕrulŭ sufletelorŭ românescĭ, póte de têmă ca nu cumva sĕ i-se pună prea mare dare după venitele stolarĭ. Sêrmane omule!

Unŭ Câmpênŭ.

SCIRILE ḐILEI.

Cu ocasiunea desbăterii dela 9 Maiu în dieta din Pesta asupra calamităţii din Seghedinŭ, ministrulŭ Tisza voia sĕ mai vorbéscă după órele 2 d. a. In sgomotulŭ ce isbucní din acéstă causă, fiind că era aşa târḑiu, deputatulŭ Thaly strigà: »Lăsaţĭ pe mâne!« Ministrulŭ Tisza replicà: »Mĭ pare rĕu, dacă d. deputatŭ Thaly crede, că noi suntemŭ zidarĭ, carĭ la sunetulŭ clopotului trebue sĕ pue josŭ mistria.« (Larmă mare). Thaly: „Ministrulŭ preşedinte m'a numitŭ, după maniera sa demnă de dênsulŭ (mare larmă, strigăte în drépta: la ordine!) calfă de zidarŭ. Ei bine, asta'i o meseriă onestă. Şi dacă în adevĕrŭ aşŭ fi zidarŭ, lucrulŭ meu celŭ dintêiu ar fi, sĕ ziduescŭ de viu pe ministrulŭ preşedinte, căcĭ cu acésta credŭ că facŭ patriei celŭ mai mare serviciu.« (Mare larmă, ilaritate, strigăte: la ordine!). După ce ministrulŭ se scusà, că n'a înţelesŭ lucrulŭ aşa, Thaly 'şĭ retrase cuvêntulŭ. (Ilaritate).

—0—

In Petroşenĭ bântue de doi anĭ cumplitŭ difterita, aşa că poporaţiunea este desperată. Nu trece ḑi, ḑice »B. Tg.‹, ca sĕ nu secere nouĕ jertfe între copii. Guvernulŭ trimite comisiunĭ peste comisiunĭ când isbucnesce vr'o bólă între vite, ér când e vorba de viaţa ómenilorŭ nicĭ că 'i pasă.—Nu se 'ngrijesce destulŭ guvernulŭ de maghiarisare? N'are timpŭ sĕ mai îngrijéscă şi de viaţa ómenilorŭ.

—0—

Comitele Geza Zichy pianistulŭ a fostŭ invitatŭ de Dr. Carol Haller, primarulŭ Cluşiului şi preşedintele reuniunei de maghiarisare din Cluşiu, ca sĕ dea unŭ concertŭ în folosulŭ acesteia. N'au găsitŭ şoviniştii mai cu cale, ca prin astfelŭ de concerte sĕ se uşureze miseriile poporului, ér nu sĕ le înmulţéscă? Rĕu i-a orbitŭ Dumneḑeu!

—0—

Direcţiunea institutului de creditŭ şi economii „Albina‹ din Sibiu anunţă cu adêncŭ regretŭ mórtea directorului ei Visarionŭ Romanŭ în urma unui morbŭ greu de 12 óre, lovitŭ de apoplexiă cerebrală, în etate de 52 anĭ, după o activitate neobosită pe tóte terenele vieţii publice. Aḑĭ în 1 Maiu s'a înmormêntatŭ. Fie'ĭ ţĕrîna uşóră!

Consiliulŭ de direcţiune alŭ institutului Albina a luatŭ următórea decisiune din incidentulŭ rĕposărei directorului esecutivŭ Visarionŭ Romanŭ: »Consiliulŭ direcţiunei, deprimatŭ de nereparabila sa perdere a directorului sĕu, a domnului Visarionŭ Romanŭ, care cu dreptŭ cuvêntŭ se póte considera de întemeiătorulŭ acestui institutŭ, îşĭ esprimă adênca sa durere pentru acéstă grea lovitură. Din recunoscinţă pentru meritele neperitóre ale defunctului dispune, ca înmormêntarea sĕ se facă pe spesele institutului, ér de familia defunctului se va îngriji după putinţă. Familiei se va esprima condolenţa în corpore. Pe casa institutului se pune stégŭ negru, care va sta acolo până după înmormêntare.«

—0—

Intre vitele din Cluşiu s'a ivitŭ, până acum numai sporadicŭ, bóla de unghii.

—0—

Redactorulŭ fóiei »Zentai Ellenőr,« Franz Reitmann, a fostŭ condamnatŭ de juriulŭ din Pesta pentru calomniă la 8 lunĭ închisóre, la 300 fl. amendă, şi la 1330 fl. cheltuelĭ de judecată.

—0—

Procurorulŭ din Tĕrgulŭ-Mureşului a intentatŭ procesŭ penalŭ la tribunalulŭ din Bistriţa fóiei »Bistritzer Wochenschrift« pentru înserarea losurilorŭ loteriei din Hamburg şi ale celorŭ streine.

—0—

(†) Atanasiu Tuducescu, a căruia mórte amŭ anunţat'o, s'a născutŭ la anulŭ 1850 în comuna Campanii de josŭ, comitatulŭ Bihariei, din părinţĭ ţĕranĭ. Studiele gimnasialĭ le-a făcutŭ la gimnasiulŭ românŭ din Beiuşŭ, ér după absolvarea acestora urmà cursurile juridice la academia de drepturĭ din Oradea mare. Indată după absolvare fù numitŭ în anulŭ 1874 notarŭ la fosta epitropiă provisoriă a fondurilorŭ comune eparchielorŭ Aradŭ şi Caransebeşŭ. In acéstă calitate desvoltà o diliginţă de ferŭ, luptândŭ cu greutăţile începutului ca functionarŭ alŭ unei instituţiunĭ nouĕ, cu multŭ succesŭ. Avêndŭ o deosebită predilecţiune cătră studiu şi literatură, şi simţêndŭ în sine vocaţiune pentru cariera preoţéscă — ca notarŭ la epitropiă urmà cursurile clericalĭ în institutulŭ teologicŭ din Aradŭ, unde se distinse prin aceeaşĭ diligenţă, care i-a fostŭ caracteristică în întréga viaţă. La anulŭ 1881 a fostŭ numitŭ profesorŭ la institutulŭ pedagogicŭ-teologicŭ din Aradŭ. Ca profesorŭ rĕposatulŭ se distingea prin o deosebită iubire faţă cu elevii sĕi. Unŭ morbŭ de peptŭ, atrasŭ de sigurŭ mai cu sémă în urma privaţiunilorŭ ce avuse a îndura în anii de studiu, ilŭ răpì pré iute dintre noi, mai nainte de a-şĭ fi pututŭ realisá unŭ planŭ, pentru care a lucratŭ multŭ timpŭ, planulŭ de a-şĭ face locŭ şi nume în literatura românéscă prin edarea unui opŭ, la carele lucra cu unŭ deosebitŭ zelŭ. S'a dusŭ pré tênĕrŭ şi pré timpuriu în mormêntŭ, dér s'a dusŭ cu convingerea, că în timpulŭ scurtŭ câtŭ a trăitŭ şi-a împlinitŭ datorinţa şi chiămarea.

—0—

„Budapester Tagblatt« dă următórea scire de senşaţiune: »După mórtea prinţului Alexandru Carageorgevicĭ se ţinù în Timişóră unŭ consiliu de familiă, în care prinţulŭ Petru, celŭ mai mare dintre fii repausatului, îşĭ motivà hotărîrea de a publica unŭ manifestŭ, în care sĕ proclame drepturile familiei sale asupra Serbiei, reservându'şĭ pe séma sa coróna regatului sêrbescŭ. Membrii consiliului de familiă găsiră momentulŭ neoportunŭ pentru publicarea manifestului, aderândŭ însă asupra fondului, sub singura condiţiă indispensabilă de a obţiné şi consimţĕmêntulŭ Rusiei. Se crede, că prinţulŭ Petru va pleca dela Viena la Petersburg, pentru a lua informaţii despre intenţiunile adversarilorŭ sĕi. De la Petersburg prinţulŭ va pleca în Muntenegro, de unde se crede că se va publica manifestulŭ şi se va înscena o mişcare în Serbia. Textulŭ proclamaţiei s'a stabilitŭ în Temişóră.«

—0—

FOILETONŬ.

Ministerulŭ domeniilorŭ din România şi Max Wirth.

Bucurescĭ, 28 Aprile.

Aséră am rĕmasŭ ca opăritŭ, când am cetitŭ într'unŭ ḑiarŭ bine informatŭ din Capitală, că Ministerulŭ domenielorŭ din Bucurescĭ ar fi hotărîtŭ sĕ traducă şi tipăréscă în românesce cartea d-lui Max Wirth, intitulată »Ungarn und seine Bodenschätze,« apărută la 1885 în Frankfurt am Main, s'o introducă în scóle şi sĕ-i dea o rĕspândire întinsă, pentru ca comercianţii românĭ sĕ tragă folóse din ea.

Nu voiu sĕ mĕ laudŭ, dér cutezŭ a afirmá, că póte am fostŭ celŭ dintêiu între Românĭ, care îndată la apariţiune am cumpĕrat'o, am rĕsfoit'o, am citit'o şi nu m'am folositŭ cu nimicŭ, decâtŭ că am rĕmasŭ cu douĕ rele impresiunĭ: ântêiu, că am făcutŭ marea greşélă de a dá optŭ séu nouĕ lei pe ea, şi a doua, că mi-am perdutŭ vremea cu citirea unei cărţĭ netrebnice, scrisă de unŭ reclamantŭ plătitŭ.

D. Max Wirth în prefaţa cărţii ḑice, că domiciliândŭ mai multŭ timpŭ în Ungaria şi acvirândŭ proprietăţĭ în acea ţéră frumósă, spălata de undele Dunării în apusulŭ Europei, a avutŭ ocasiune de a face cunostinţă cu produsele solului, cu comorile ei minerale, cu isvórele de tămăduire, cu pădurile seculare, cu agricultorii, cu minerii, cu vênătorii, cu pescarii, cu căile de comunicaţiune, cu rîurile navigabile şi cu poporaţiunea ei, care trăiesce într'unŭ adevĕratŭ »Eldorado.‹ Deşi tinereţea sa, ḑice d. Wirth, a petrecut'o în multŭ lăudata şi cântata provinciă Renană, totuşĭ în străinătate nicăirĭ nu s'a simţitŭ a fi acasă ca în Ungaria.

La sfîrşitulŭ prefaţii, autorulŭ aduce cele mai marĭ laude d-lui ministru-preşedinte Tisza, comitelui Secheny, d-lor: Matlekovits, Bedō, Keleti, directorelui biroului statistic, Liptay, Miklos, Egar, Mandello, Dr. Bruk, toţĭ funcţionarĭ superiorĭ în ministerulŭ Ungariei, »carĭ au binevoitŭ a-i da actele oficiale împreună cu d. Alexander Wahrmann, ca sĕ i le tălmăcéscă şi traducă din limba maghiară în limba germană.« Tuturorŭ acestorŭ bărbaţĭ le esprimă autorulŭ intima lui recunostinţă, „căcĭ fără a lorŭ conlucrare nu-şi putea termina la timpŭ opera.«

Autorulŭ întrândŭ în fondulŭ materieĭ începe cu unŭ citatŭ dintr'o poesiă a lui Goethe, a cărei înţelesŭ se póte resuma în proverbulŭ rĕspânditŭ de Ungurĭ: Extra Hungaria non est vita, si est vita non est ita,‹ şi înalţă până în alŭ şéptelea ceriu constituţiunea Ungariei, unde »coloniştii« românĭ (??), germanĭ şi slavonĭ se bucură de cele mai întinse libertăţĭ şi forméză împreună cu „rassa maghiară marea şi indivisibila naţiune maghiară.» (?!)

Trecêndŭ la părţile climatice, geografice şi etnografice, autorulŭ în opulŭ sĕu, pe care »autorităţile române prin o laudabilă disposiţiune vorŭ sĕ-lŭ tipăréscă în românesce pentru autorităţile civile, militare, scólele reale, comerciale, şi profesionale‹ ca sĕ'lŭ înveţe din scórţă în scórţă, sustine următorulŭ mare neadevĕrŭ batjocuritorŭ la adresa Românilorŭ:

»Am ungebildetsten sind noch unter der Bevölkerung Ungarns nach den Zigeunern die Rumänen, Walachen, Ruthenen und Russen«; ceea ce va sĕ ḑică românesce: „Intre popórele Ungariei cei mai neculţĭ după Ţiganĭ suntŭ Românii, Walachii, Rutenii şi Ruşii.«

Dela începutŭ autorulŭ a recunoscutŭ în scrierea lui netrebnică, că a şeḑutŭ în Ungaria pentru a »căştigá proprietăţĭ, că nu scie ungeresce şi că a scrisŭ cartea prin conlucrarea înaltelorŭ persóne oficiale maghiare.‹ Chiar décă nu făcea acéstă sinceră declaraţiune, prin care îşĭ dă unŭ testimoniu de paupertate literară, unŭ certificatŭ de omŭ de treburĭ pentru a »câştigá proprietăţĭ«, noi totuşĭ îndată la citirea de »Românĭ, Walachĭ, Rutenĭ şi Ruşĭ‹ ne-amŭ convinsŭ, că d. Wirth póte sĕ fie unŭ bunŭ negustorŭ speculantŭ, dar în materiă de sciinţă n'are nicĭ cea mai elementară cunoscinţă etnică a Ungariei.

Acestŭ lăudatŭ autorŭ, care a căştigatŭ moşii în Ungaria, face deosebire între Românĭ şi Walachĭ, între Rutenĭ şi Ruşĭ, ca şi când ar fi nisce naţionalităţĭ deosebite. Orĭ-ce omŭ cu minte trebue sĕ blameze dela începutŭ erudiţiunea unui autorŭ de séma d-lui Wirth, care a scrisŭ o carte mare şi lată, fără sĕ scie care suntŭ popórele Ungariei, fără sĕ cunóscă, că »Românŭ şi Walachŭ‹ e unulŭ şi acelaşĭ neamŭ de ómenĭ, e una şi aceeaşĭ naţiune autohtonă în Ungaria, Bănatŭ şi Transilvania, lăsândŭ la o parte regatulŭ românŭ şi celelalte provincii române.

Repetămŭ, că o asemene maniă de a scrie cărţĭ, în care se înaintéză cea mai bătătóre la ochĭ necunóscere a obiectului tratatŭ, nu póte decâtŭ sĕ atragă asupra autorului dispreţulŭ şi desgustulŭ ómenilorŭ pricepĕtorĭ.

Serată dramatică. Mâne, Joi în 2 (14) Maiu a. c., se va ţiné în sala otelului Nr. I. serata dramatică, dată de d-şóra Mathilda Adlerowa dela teatrulŭ orăşenescŭ din Aachen cu binevoitorulŭ concursŭ alŭ Domnului I. Bettelheim, recitatorŭ din Bucurescĭ. Se vorŭ produce scene din: 1. Deborah, dramă de Mosenthal. 2. Karlsschüler, dramă de Laube. 3 Die Räuber, tragediă de Schiller, cetită de d. I. Bettelheim. 4. Emilia Galotti, tragediă de Lessing. — Biletele se capĕtă în librăria d-lui Zeidner şi Joi séra la casă. Preţurile locurilorŭ: fotoliu 1 fl. 50 cr. Stalŭ 1 fl. Intrarea 50 cr. Galeria şi bilete de studenţĭ 20 cr. — Publicului românŭ i se oferă ocasiunea d'a vedea frumósele progrese ale unei artiste din România, care a seceratŭ succese în străinătate.

CORESPONDENŢA NÓSTRA DIN COMITATE.

Reghinulŭ săsescŭ 28/4 1885.

Domnule Redactorŭ! In pripă şi cu mare grabă au mai începutŭ adoratorii civilisatorilorŭ din Cluşiu a lucrá şi a face paşii necesarĭ, pentru ca „scumpa lorŭ reuniune de cultură maghiară« sĕ-şĭ ajungă scopulŭ doritŭ. Nicĭ nu au aşteptatŭ sĕ se pună tóte la cale şi dênşii au şi începutŭ a trîmbiţa preste totŭ loculŭ prin avisurĭ şi ordine aspre, înpunêndŭ notarilorŭ cercualĭ şi judilorŭ comunalĭ, ca atuncĭ când se vorŭ ţiné esamenile de véră în scólele poporale, sĕ mérgă în scólă şi sĕ asculte rĕspunsurile pruncilorŭ, — apoi sub rĕspundere aspră sĕ raporteze, că încâtŭ şi în ce mĕsură s'a propusŭ limba maghiară

Cine va ceti cu atenţiune Ord. dto 8/4 1885 Nr. 496 alŭ inspectorului supremŭ de scóle pentru comit. Murĕş-Turda, la momentŭ după o cugetare seriósă, se va convinge că civilisatorii Ardélului din Cluşiu cu reuniunea lorŭ de cultură maghiară ce intenţiune au, — şi că dênşii vréu ca cu orĭ şi ce preţŭ sĕ facă Maghiarĭ şi din petri, ca apoi aşa, sĕ pótă striga în lumea largă cu mai mare glasŭ, că dênşii suntŭ civilisatorii popórelorŭ şi naţiunilorŭ din statulŭ unguresŭ şi din Orientŭ.

Facă respectivii tóte, păşéscă şi mérgă, şi călare şi pe josŭ, şi încălţaţĭ şi desculţĭ, numai una sĕ şi-o însemneze bine în capŭ şi sĕ scie, că din Românŭ adevĕratŭ câtŭ va fi ceriulŭ şi pămêntulŭ Maghiarŭ nu vorŭ puté face. Au trecutŭ dela timpulŭ lorŭ binevenitŭ sute de anĭ, şi décă nu au pututŭ face atuncea ceea ce vréu a face acuma, dĕu adĭ, când Românulŭ începêndŭ dela 6 anĭ în susŭ scie istoria, că de unde este venitŭ şi cine este dênsulŭ, şi că în acéstă patriă formézǎ o naţiune, şi apoi décă are patriă, pentru care se luptă şi-şĭ jertfesce totŭ ce are mai scumpŭ, — scie că trebue sĕ aibă şi limbă, acéstă o preţuesce mai multŭ decâtŭ tóte altele. — Deja contămŭ pre aceea, că nicĭ odată matadorii reuniunei de cultură maghiară cu secăturile lorŭ nu vorŭ puté străbate spre a-lŭ seduce pre Românŭ cu verdĭ şi uscate la maghiarisare.

Nu avemŭ frică, pentru că în Românŭ este întrupatŭ şi dênsulŭ scie de rostŭ următórea:

Trage-mĕ în ţépă, taiă-mĕ sĕ morŭ.
Insĕ nu-ţĭ voiu vinde ţéra moşilorŭ.

.—.—.—**Tu**

Inmormêntarea prinţului Karageorgevicĭ.

Prinţul Al. Karageorgevicĭ s'a înmormêntatŭ la 25 Aprilie în Viena cu o pompă de adevĕratŭ domnitorŭ. Catatalculŭ celŭ minunatŭ, pe care era aşedatŭ cadavrulŭ în biserica grecéscă, era încongiuratŭ de două rêndurĭ de luminărĭ. Tóte cununile de pe cosciugŭ purtau colorile sêrbe. Adjutantulŭ prinţului de Muntenegru, colonelulŭ Petrovicĭ, a depusŭ pe cosciugŭ o mare cunună de laurĭ cu inscripţia: »Prinţului Alexandru.‘

Biserica era plină de lume; la 2 şi unŭ sfertŭ p. m. veniră membrii familiei; prinţii Petre, George şi Nicolae; soţia prinţului Petre, princesa Zorka din Muntenegru; adjutantulŭ Popovicĭ, delegatŭ alŭ prinţului moştenitorŭ Danilo de Muntenegru; adjutantulŭ Marco Petrovicĭ, delegatŭ alŭ domnitorului muntenegreanŭ; căpitanulŭ Nenadovicĭ; princesele Ida şi Katarina se opriră în drépta cosciugului.

Preoţii începură slujba, ce ţinù trei sferturĭ de ceasŭ. Apoi cosciugulŭ fù dusŭ pe carulŭ funebru trasŭ de optŭ cai negri. Cununile umplură două trăsurĭ. Şapte ofiţerĭ ai societăţei »Concordia« duceau perine cu ordinele rĕposatului, alŭ optulea corona princiară şi spada. Cadavrulŭ s'a depusŭ în cripta familiei Karageorgevicĭ în cimitirulŭ St. Marx.

Sĕ menţionămŭ două episodurĭ întêmplate la înmormêntare.

Când sosise cadavrulŭ din Timişóră, tinerii sêrbĭ din Viena veniseră la gară cu tricolorŭ sêrbŭ în doliu. Acestŭ steagŭ era sĕ figureze şi la înmormêntare. Insĕ acésta s'a interdisŭ, dar călăreţii din fruntea cortegiului purtau eşarpe cu colorile sêrbe. Alŭ doilea episodŭ este: Afară de persónele menţionate nicĭ unŭ personagiu oficialŭ n'a fostŭ în biserică. In momentulŭ când cortegiulŭ intra în Rothenthurmstrasse, venea ambasadorulŭ rusŭ, prinţulŭ Lobanow, cu consilierulŭ Fonton; ei se opriră pe locŭ până ce trecù cortegiulŭ celŭ lungŭ.

MULŢĂMITĂ PUBLICĂ.

Subscrisulŭ aduce la cunoscinţa onor. publicŭ cetitorŭ o faptă mărinimósă, demnă de imitatŭ. In anii precedenţĭ onorat. domnŭ Teodorŭ Colbaşĭ şi on. dómnă Elisabeta Colbaşĭ n. Piso ne-a ornatŭ S. biserică în mai multe rêndurĭ, şi în anulŭ curentŭ a donatŭ S. biserici unŭ praporŭ mare frumosŭ, elegantŭ, spre a-lŭ folosí la procesiunĭ singurŭ. Le aducemŭ adêncă mulţămită şi dorimŭ, ca sĕ dea cerulŭ mai mulţĭ asemenea mărinimoşĭ.

Cutŭ, 23 Maiu 1885.

Ioanŭ Bitea,
preotŭ românŭ.

ULTIME SCIRI.

„Pol. Corr.“ aflǎ din Varşovia, că gardii rusescĭ de granițe vorŭ fi înmulţiţĭ cu 6000 de ómenĭ de-alungulŭ graniţelorŭ dinspre Prusia şi Austria.

Din Londra se telegrafézǎ, că Gladstone e hotărîtŭ sĕ-şĭ pue politica apĕrării Indiei pe o nouă basă. Se vorŭ face fortificaţiunĭ tarĭ în trecĕtórele munţilorŭ şi se vorŭ concentrá garnisóne puternice în punctele importante stategice.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz Trans.«)

Berlin, 13 Maiu. — După cum s'a esprimatŭ Bismark, Reichstagulŭ germanŭ se va închide Sâmbătă.

Agram, 13 Maiu. — Cu ocasiunea desbaterii asupra acoperirii cheltuelelorŭ făcute cu înăbuşirea turburărilorŭ din anulŭ 1883, vorbì Banulŭ cu fórte mare efectŭ. Partida Starceviciană a provocatŭ scandalŭ, în urma căruia s'a propusŭ eschiderea deputaţilorŭ Pilepicĭ şi Bacarcicĭ pe 31 de şedinţe.

Belgrad, 13 Maiu. — Cabinetulŭ a demisionatŭ.

Caşovia, 13 Maiu.— In procesulŭ de presă intentatŭ de viceşpanulŭ comitatului Maramureşŭ în contra lui Hollosy şi Romany, ascultarea martorilorŭ a duratŭ erĭ până la $9\frac{1}{2}$ óre séra. Depositiunile suntŭ mai tóte favorabile acusatorului. Séra la 11 óre începù acusaţiunea şi discursurile apĕrătorilorŭ. Verdictulŭ se aştéptă abia pe astă séră.

DIVERSE.

Sinonimele cuvêntului banĭ séu „argintŭ.« — Suntŭ neînchipuitŭ de multe aceste sinonime, dice „Literatorulŭ.« Bancherulŭ dice: fondurĭ; — fata de măritatŭ: zestrea mea; — funcţionarulŭ: leafa séu apuntamentulŭ; — advocatulŭ: onorarulŭ meu; — directorii de teatre şi de diare: subvenţiunea; — lucrătorulŭ dice: tocméla séu diua; — sluga: simbria; — ministrulŭ dice: remunerariu; — nepotulŭ, vorbindŭ de banii unchiului, îi botézǎ: legatulŭ, moştenirea; — proprietarulŭ numesce chiria: venitulŭ; — neguţătornlŭ dice: câştigulŭ; — vameşulŭ: ciupeală; — cămătarulŭ: interesŭ; — samsarulŭ dice: tacsa; — guvernulŭ îlŭ numesce: impositŭ; — călugărulŭ şi cerşitorulŭ: pomană; — Papa: dinarulŭ s-lui Petru; — prinţulŭ séu regele: lista civilă, dotaţiunea; — membrii din consiliele de administraţiă, puşĭ pe d'asupra ca fuiorulŭ popii: jetóne de presenţă; — judecătorulŭ dice: mulţumire, dar, unŭ semnŭ de recunoscinţă; — hoţii: mĕrunţişŭ pentru flăcăi, pleaşcă; — poeţii: pulvere de pactolŭ; — popa: sărindarŭ, milosteniă, pomenire; — academicienĭ dicŭ: premii; — doctorii: vizită; — femeile: cadou, unŭ suvenirŭ; — ómenii în genere dicŭ banului: ochĭ de vulpe. Dar cine ar puté sĕ înşire tóte sinonimele argintului? E caracteristicŭ însĕ, că nimenĭ nu-lŭ numesce curatŭ. Omulŭ are cunoscinţă, că tóte înjosirile, nenorocirile şi crimele lui snntŭ comise în schimbulŭ banului séu argintului şi îi e ruşine, se vede a-i dice pe nume. Recomandămŭ aceste sinonime filosofilorŭ şi autorilorŭ de dicţionare.

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 29 Aprilie st. v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .	89	91
Renta rom. amort. (5%) . .	$91\frac{1}{2}$	$92\frac{1}{2}$
» convert. (6%) . .	88	90
Împr. oraş. Buc. (20 fr.) . .	30	$31\frac{1}{2}$
Credit fonc. rural (7%) . .	100	101
» „ „ (5%) . .	84	85
» » urban (7%) . .	$96\frac{1}{2}$	$97\frac{1}{2}$
» » » (6%) . .	90	92
» » » (5%) . .	$81\frac{1}{2}$	$82\frac{1}{2}$
Banca naţională a României	—	—
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	—	—
« » » Naţională . .	—	—
Aurŭ	$13.\frac{3}{4}\%$	13%
Bancnote austriace contra aurŭ	2·01	2.04

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu

Cum s'ar putea, ca asemene neadevĕrurĭ şi abnormităţĭ etnice sĕ se dea scolarilorŭ românĭ spre a le învĕţá?

Când va învĕţá copilulŭ, că »Românulŭ nu e totŭ una cu Walachulŭ«, ce lumină va dobêndí în privinţa acestei definiţiunĭ, din care d. Wirth, décă nu din rĕutate, dér de sigurŭ din necunoscinţă de lucru, ca sĕ nu-i dicŭ altfelŭ, face două concepţiunĭ deosebite?

Afară de acésta, erudituluŭ autorŭ alŭ necunoscinţelorŭ etnice şi economice pune pe »Românĭ şi Walachĭ‘ alăturea cu Ţiganii. Dacă timpulŭ şi spaţiulŭ mi-ar permite, aşŭ dovedí matematice d-lui Wirth, că Românii din Transilvania, Bănatŭ şi Ungaria, cu totŭ jugulŭ ce-i apasă nu stau mai josŭ în privinţa comerciului, industriei şi a culturei în genere, decâtŭ conlocuitorii lorŭ Ungurĭ, şi décă d. Wirth ne-a pusŭ lângă Ţiganĭ, neapĕratŭ că nicĭ preamăriţii lui Ungurĭ nu potŭ ocupá altŭ locŭ mai bunŭ decâtŭ noi.

Sĕ trecemŭ »la partea laudabilă de a rĕspândí în ţéra nóstră cunoscinţe mai întinse şi mai esacte (?) în privinţa economică a Ungariei, din care producĕtorii şi comercianţii românĭ arŭ putea sĕ tragă folóse fórte marĭ.«

D. Wirth nu tratézǎ cestiunile din punctŭ de vedere alŭ sciinţei economiei politice, elŭ se mărginesce numai în a înregistrá, în cartea sa plină de tabele, ramurele economice conformŭ datelorŭ statistice ale biroului oficialŭ din Budapesta.

Autorulŭ începe prin a arătá din câte comitate se compune Ungaria şi câte oraşe are, descriindŭ organisarea administrativă a regatului ungarŭ, aşa după cum se găsesce în statistica oficială din Budapesta. Specifică totŭ pe basa acestei statistice hectarele pămêntului arabilŭ, ale livedilorŭ, pădurilorŭ, minelorŭ şi puterea lorŭ de producţiune. Inregistrézǎ analisa chimică a băilorŭ şi localurilorŭ de cură copiindŭ întocmai analisa medicilorŭ acelorŭ băi. Descrie reţéua drumurilorŭ de ferŭ şi căile de comunicaţiune pe apă şi uscatŭ după datele statistice oficiale. Arată hectarele şi cultura viilorŭ, economia de vite, organisarea serviciului veterinarŭ, silvicultura, institutele de creditŭ şi altele, tóte acestea însă fără comentarii, ci purŭ şi simplu înşirate după datele statistice. Asemenea înşiră numĕrulŭ scólelorŭ primare, secundare, superióre etc. şi înregistrézǎ numĕrulŭ scolarilorŭ. Copiază cifrele din statistica oficială privitóre la importŭ, esportŭ şi bugetulŭ statului, şi arată în genere valórea proprietăţii fonciare după preţurile catastrale, trecute în cărţile fonciare ataşate pe lângă tribunale.

Prin urmare, decâtŭ »a traduce şi a retipări cifrele‘ din cartea d-lui With cu privire la „catastru şi cărţile fonciare«, ar fi mai bine a înfiinţa şi la noi acéstă instituţiune, care ridică valórea pămêntului şi măresce creditulŭ ţĕrii şi alŭ locuitorilorŭ. S'a disŭ că n'avemŭ destui inginerĭ; apoi nicĭ în Ungaria nu s'a făcutŭ caastru cu inginerĭ, ci cu bărbaţĭ şi ómenĭ tinerĭ cunoscĕtorĭ de carte, cari în timpulŭ celŭ mai scurtŭ au fost instruiţĭ în ceea ce privesce efectuirea lucrărilorŭ catastrale fonciare.

Autorulŭ trecêndŭ la ramurile industriale le grupézǎ totŭ după datele oficiale, mai făcêndŭ ici şi colea câte unŭ comentarŭ, aşa bună óră la fabricarea cogniacului dice: »Vinurile ungurescĭ conţinŭ mai multŭ alcoholŭ, suntŭ mai ieftine şi mai bune decâtŭ vinurile francese, pentru a fabrica din ele esenţă de vinŭ séu cogniacŭ. Acéstă ramură industrială a datŭ bune resultate şi se póte uşorŭ esporta. La Caşovia unŭ inginerŭ a inventatŭ unŭ nou aparatŭ pentru prepararea cogniacului.«

In fine, autorulŭ descrie pe scurtŭ organisarea judecătoréscă, a advocaţilorŭ şi a notarilorŭ publicĭ, şi termină prin a arăta pe pagina din urmă în resumatŭ legiuirea comercială cu privire la faliţĭ dicêndŭ, că »noua lege maghiară e o fericită combinaţiune din legiuirea germană în legătură cu legiuirea austriacă.«

Acum întrebămŭ: »ce folóse fórte marĭ arŭ puté sĕ tragă producĕtorii şi comercianţii românĭ din traducerea şi imprimarea în limba română a cărţii d-lui Max With«?

Cine voesce sĕ cunóscă statistica Ungariei n'are de câtŭ sĕ o procure de la d. Keleti, şefulŭ biroului statisticŭ din Budapeşta, pe care d. Max With a copiat'o póte fórte rĕu. Căcĭ statistica oficială, pe câtŭ scimŭ noi, s'a feritŭ de a face deosebire între »Românĭ şi Walachĭ«, lăsândŭ pe séma d-lui With acéstă invenţiune nouă spre a căpĕta unŭ brevetŭ, eram sĕ dicŭ o diplomă de omŭ eruditŭ, încâtŭ chiar şi în România sĕ-ĭ fie tradusă oficialŭ cartea, pentru ca sĕ o înveţe „elevii în scólă şi pentru ca sĕ tragă comercianţii folóse din ea.«

Moţulŭ.

Nr. 2552—1885. 3—3

Publicaţiune!

Ordinea de têrgŭ pentru oraşiulŭ Braşovŭ, statorită de către representanţa comunală prin conclusulŭ din 26 Martie a. c., se află din 13 până inclusive 24 a lunei curente în localulŭ protocolului de exhibite magistratualŭ spre examinare din partea fiecărui.

Se publică acésta cu aceea observaţiune, că eventualele recurse în contra disposiţiunilorŭ acestei ordine de têrgŭ, au sĕ se aştérnă subscrisului magistratŭ în decursulŭ timpului statoritŭ pentru esaminarea acestei ordine.

Braşovŭ în 6 Maiu 1885.

Magistratulŭ orăşenescŭ.

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 13 Maiu st. n. 1885

Bancnote românescĭ	Cump.	8.73	Vênd.	8.75
Argint românesc	»	8.65	»	8.70
Napoleon-d'orĭ	»	9.83	»	9.85
Lire turcescĭ	»	11.08	»	11.12
Imperialĭ	»	10.07	»	10.10
Galbenĭ	»	5.80	»	5.84
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	120.—	»	121.½
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Cursulŭ la bursa de Viena

din 12 Maiu st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	97.50
Rentă de hârtiă 5%	92.55
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	146.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97.20
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	122.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	107.60
Bonurĭ rurale ungare	102.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	102.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.—
Bonurĭ rurale transilvane	101.90
Bonurĭ croato-slavone	101.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.75
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	119.75
Renta de hârtiă austriacă	82.50
Renta de arg. austr.	82.90
Renta de aurŭ austr.	108.—
Losurile din 1860	139.—
Acţiunile băncel austro-ungare	857.—
Act. băncel de creditŭ ung.	290.—
Act. băncel de creditŭ austr.	289.90
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.05
Napoleon-d'orĭ	9.84
Mărcĭ 100 împ. germ.	60.85
Londra 10 Livres sterlinge	124.55

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia Predealŭ-Budapesta şi pe linia Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta a căilei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Braşovŭ	2.06	—	—	10.50
	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copsa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirisŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Cluşiu	10.08	5.59	9.18	
	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.25	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.11	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare	1.49	11.04	4.06	
	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare	4.11	5.13	3.20	
	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu	8.57	5.40	7.08	
	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriş	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copsa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ	9.20	10.15	3.15	
	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ	12.32	8.05	9.45
	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.00	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ	3.35	5.30
	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10.47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.37
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Braşov.